

CONFLICT RESOLUTION IN THE GLOBALIZATION ERA

Adina Giorgiana Simionescu

PhD Student, Western University of Timișoara

Abstract: Society has been encountered during its evolution and development, and it will encounter in the future, conflicting situations among its members, generated from different reasons. People have been always looking for viable solutions to solve these conflicts, irrespective of their causes. During time, alternative methods for conflict resolution have been developed, in addition to the judicial institutions of the state. Conflict might be seen as a multidimensional social phenomenon, a transformative factor, an essential characteristic of human existence during history. It is a complex concept, with variables covering all human behaviour, values, attitudes, and beliefs, cognitive and social competences. Conflicts deviate from the norm when they become permanent (O. Lagache). An efficient conflict resolution needs to identify and to make the person realize what the causes of this conflict are. The nature of the conflict and the solutions depend on its causes. Mediation is one of the efficient methods in other different geographical spaces. Plato argued that the most sacred of the courts was the one parties created for themselves and chose through their own will. The purpose of this paper is to make a qualitative analysis on the role of mediation in creating a harmonious society in the glocalization era.

Keywords: mediation, conflict, mediator, communication, glocalization

Introducere

În această lucrare vom face o analiză calitativă a rolului medierii în crearea unei societăți armonioase în era glocalizării. În lumea contemporană suntem martorii existenței mai multor fenomene antagonice generatoare de conflicte. Pe de-o parte fenomenul de globalizare tehnologică și comunicațională, pe de altă parte o puternică tendință de fragmentare a statelor din interior și o regionalizare crescândă¹, precum și o creștere a tendințelor naționaliste și populiste. Societatea a cunoscut de-a lungul evoluției și dezvoltării sale, și va cunoaște, stări conflictuale între membrii săi, iscate din motive diverse. Ramonet avertizează că “pretutindeni, în relațiile internaționale, ca și în cadrul societății, se produce o mutație a puterii, fenomen care poate fi remarcat atât în ceea ce privește statul, a cărui capacitate de intervenție este diminuată, cât și la eșalonul familiei, al școlii sau al întreprinderii. Suntem pe cale să trecem de la formele de putere autoritare, ierarhice, verticale, la formele negociate, reticulare, orizontale, mai civilizate, dar mai complexe”².

Statele nu mai guvernează lumea la acest sfârșit de mileniu. Granițele statale nu mai îndeplinesc funcția de blocuri de separație, ci tind să devină poduri de legătură, puncte de

¹ Brăilean, T., “*Criza pământului plat*”, Editura Junimea, Iași, 2009, p.83

² Ramonet, I., “*Geopolitica haosului*”, București, Editura Doina, 1998, p.9

contact, de trecere spre ceilalți³. “Unitatea inteligibilă a studiului istoric nu este nici statul național, și nici (la celălalt capăt al scării de referințe) omenirea ca un tot, ci este o anumită alcătuire a umanității, alcătuire pe care am denumit-o societate. Am descoperit cinci asemenea societăți existente în zilele noastre, împreună cu anumite rămășițe fosilizate ale unor societăți moarte sau dispărute”⁴. Dintre cele 21 de civilizații care au existat în istoria omenirii ar fi încă active în lumea contemporană, potrivit lui Toynbee doar 5: civilizația creștină occidentală, civilizația creștină ortodoxă, civilizația islamică, civilizația hindusă, civilizația extrem-orientală. Din spectrul larg al definițiilor care au fost date conceptelor de civilizație și cultură am selectat următoarele două. Civilizația vizează infrastructura tehnică a vieții umane și formele de reglementare a vieții sociale prin norme, instituții și convenții acceptate dintre înfăptuirile materiale, instrumentale și creațiile de ordin spiritual, iar cultura reprezintă totalitatea creațiilor simbolice, nemateriale, ideale (credețe, idei, valori, simboluri și atitudini).

Considerăm necesar să facem o distincție și între conceptele de comunitate și societate, care potrivit lui Toennies sunt două forme extreme de organizare socială. Comunitățile se bazează pe relații organice, având familia ca și constituent de bază. La polul opus, societatea presupune relații ideale, contractuale între indivizii ei⁵. Aristotel⁶ argumenta că cel mai bun model de stat este cel bazat pe prietenia dintre cetățenii lui, prietenie care nu presupune în mod automat o relație între egali. Cetățenii unui stat sunt prieteni pentru că împărtășesc ceva care este important pentru ei, își oferă ajutor reciproc cu scopul de a crea un mediu sigur pentru fiecare dintre ei. Echivalentul contemporan al prieteniei este solidaritatea.

În ciuda existenței tensiunii dintre globalizare și identitate culturală, interdependențele crescânde nu anulează identitățile culturale, dar le obligă să se redefină într-o lume ce a devenit globală și policentrică. În societatea contemporană, identitatea culturilor este o funcție a relațiilor dintre ele, nu o consecință a izolării lor⁷. Identitățile se consolidează prin creație, participare în spațiul universalității și comunicare, cooperare între ele. Fenomenele de universalizare, de interferență și cooperare a civilizațiilor nu le diminuează specificitatea, alimentată în continuare de alte aspecte ale lor, de la religie, limbă, tradiții, instituții specifice și forme expresive, până la comportamente și moduri de viață particulare. Pentru viitor, este necesar să reținem faptul că umanitatea deține în bagajul ei unele principii care sunt, sau ar trebui să fie, universale, tot așa cum există o mulțime de valori care sunt, și trebuie să fie, locale⁸.

Conceptul de conflict

Conflictul poate fi interpretat ca fenomen social multidimensional, un factor de transformare și schimbare, o caracteristică esențială a existenței umane de-a lungul istoriei. Conflictul este un concept complex, implicând variabile care acoperă toate aspectele comportamentului uman, valori, atitudini, convingeri, aptitudini cognitive și sociale. Conflictelor devin anormale numai atunci când se transformă în norme de viață (O.Lagache).

³ Newman, D., “The lines that continue to separate us: Borders in our “borderless” world”, article in *Progress in Human Geography*, April 2006, retrived from <https://www.researchgate.net/publication/258174970>, p.10

⁴ Toynbee, A. J., “*Studiu asupra istoriei*”, (sinteză a volumelor I-IV de D.C. Sommervell), București, Editura Humanitas, 1997, pp. 29

⁵ Sorgner, S., “Community, Multiculturalism, and the Good” in “*Integration and Tradition*”, Institute for Philosophy and Social Theory, Beograd, 2003, p. 257-258

⁶ Aristotle, “*The Complete Works of Aristotle*”, edition by J. Barnes, vol. 2, Princeton, Princeton University Press, 1984, 1262b5-10

⁷ Levi-Strauss, C., “*Antropologia structurală*”, București, Editura Politică, 1978 p. 45

⁸ Gutmann, A., “*Multiculturalism. Examining the Politics of Recognition*”, Princeton University Press, Princeton, 1994, p.163

Dacă cercetăm noțiunea conflictului din perspectiva istoriei, prima definiție științifică a acestui comportament uman o vom găsi în filosofia lui Aristotel. Înainte cu 2.300 de ani el a formulat una dintre cele mai nepieritoare metafore a conflictului: relația dintre "stăpân și slujitor", referindu-se la conflictul dintre rațiune și sentiment. După părerea lui, acestea sunt într-un conflict continuu, stăpânul (rațiunea, înțelepciunea) controlând și dirijând sluga (reacțiile primitive, neinteligente, spontane ale omului). În evul mediu filozofii erau preocupați de conflictele dintre virtute și culpă, dintre bine și rău, părerea generală a acestei epoci fiind că conflictul trebuie eliminat și înlocuit cu bunătatea, iar în epoca modernă s-a dorit înlocuirea conflictului (a răului) cu adevărul.

Marx, prin perspectiva conflictualismului, propune ca orice comportament social să fie privit ca un proces de conflict⁹. Darwin este primul savant din epoca modernă, care a considerat conflictul o parte din teoria evoluției, iar Freud este primul psihiatru a cărei teorie se bazează pe conflictele interpsihice.

Samuel P. Huntington, autorul unei teorii geopolitice de mare răsunet în ultimii ani, susține că în societatea contemporană sursa conflictelor este de natură culturală. "În ipoteza mea, sursa fundamentală de conflict în noua lume nu va mai fi în principal ideologică sau economică. Marile diviziuni dintre oameni și sursa dominantă de conflict vor fi de natură culturală. Statele naționale vor rămâne cei mai puternici actori în relațiile internaționale, dar principalele conflicte se vor ivi între națiuni și grupuri ale diferitelor civilizații. Conflictul civilizațiilor va domina politica mondială. Linia de demarcație dintre civilizații va fi linia confruntărilor în viitor"¹⁰. Malița subliniază că teoria lui Huntington are un "defect axiomatic", respectiv face confuzie între conceptele de cultură și civilizație, de unde ar decurge și alte concluzii eronate: teza privind pluralismul civilizațiilor (Huntington consideră că epoca actuală este una "multicivilizațională"), conflictul civilizațiilor (în locul conflictelor cultural-identitare) și neglijarea proceselor de integrare regionale¹¹.

Medierea în societatea contemporană

Dintotdeauna s-au căutat soluții viabile pentru a rezolva conflictele iscate între indivizi sau grupuri, indiferent de cauzele și motivele care le-au generat. Treptat au apărut și s-au dezvoltat, pe lângă metodele tradiționale de rezolvare a conflictelor, proprii instituțiilor statale, având competențe în înfăptuirea actului de justiție și instituții statale menite să înfăptuiască actul de justiție prin metode specifice, cum ar fi instituția cunoscută sub numele de mediere. Medierea este adesea percepută ca fiind subiect al cercetării sociologice, având legătură cu excluderea socială sau problemele de segregare. În fapt, medierea este o tehnică necesară procesului de democratizare și o resursă educațională utilă învățării regulilor ce trebuie respectate în interacțiunile sociale. În domeniul gestionării diferențelor, medierea accede la un registru de norme cu rol de a îmbunătăți conviețuirea în același teritoriu. Platon susținea că cel mai sacru dintre toate tribunalele să fie acela pe care părțile și-l vor fi creat ele însele, și pe care îl vor fi ales prin bună înțelegere.

⁹ Biriș, I., "Filosofia și logica științelor sociale", Editura Academiei Române, București, 2014, p.104

¹⁰ Huntington, S. P., "The Clash of civilizations?", in "Foreign Affairs", summer, 1993, vol. 72, nr. 3, p. 22.

¹¹ Malița, M., "Zece mii de culturi, o singură civilizație", București, Editura Nemira, 1998, p. 26-29

În România, deși nu a fost instituționalizată de sine stătător pe baza unor reglementări exprese, se consideră că practica medierii este cunoscută din timpuri foarte îndepărtate, un exemplu care vine să întărească aceasta idee îl constituie „Sfatul Bătrânilor” din străvechile așezări românești, cărora comunitatea le recunoștea calitatea de înțelepți ai satului și aveau între altele competența de a mijloci împăcarea unor membri ai comunității, aflați în dispută. Cei aflați în dispută apelau la persoane care se bucurau de prestigiu social în cadrul comunității respective, ceea ce oferea garanția, pentru părțile aflate în dispută, că mediatorul ales de ele sau recomandat de comunitate va da dovadă de înțelepciune, neutralitate și imparțialitate în abordarea și găsirea căilor de soluționare a conflictului lor.¹²

În România, medierea este definită de Legea nr. 192/2006 ca fiind o modalitate de soluționare a conflictelor pe cale amiabilă, cu ajutorul unei terțe persoane specializate în calitate de mediator, în condiții de neutralitate, imparțialitate, confidențialitate și având liberul consimțământ al părților¹³. Mediatorul este o terță persoană, neutră și imparțială, fără putere de decizie, care utilizează tehnici specifice pentru a facilita comunicarea dintre părțile implicate într-un conflict sau litigiu, astfel încât acestea să ajungă împreună la o înțelegere mutual acceptată, în vederea încheierii conflictului mediat.

Mediatorul, în procesul de mediere trebuie să stabilească, în cel mai scurt timp posibil, „perspectiva persoanei asupra lumii”¹⁴: concepția ei despre viață, valorile, credințele și aspirațiile care guvernează modul în care relaționează persoana respectivă. Dicționarul Internațional Webster definește perspectiva asupra lumii astfel: „fiecare individ are propriile experiențe și din ele își formează perspectiva asupra lumii”. Pentru a supraviețui incertitudinilor existenței construim semnificații, sisteme de valori și convingeri privind ceea ce este bine și ce este rău. Cu scopul de a menține și proteja valoarea de sine creăm aspirații și ambiții. Alegerile pe care le facem depind de sistemul nostru de valori. Prin modificarea acestui sistem de valori, individul are capacitatea de a-și schimba perspectiva asupra lumii.

Indivizii nu conștientizează tot timpul care este sistemul lor valoric; unele valori pot fi evidente, iar pe altele le iau ca atare. Mai mult, până nu suntem puși în situația de a interacționa cu ceilalți, este posibil să nu conștientizăm că ei gândesc diferit. Valorile influențează normele: cum se așteaptă ceilalți să ne comportăm.¹⁵ Martin Luther King spunea că „oamenii se urăsc pentru că se tem unii de alții; se tem pentru că nu se cunosc; nu se cunosc pentru că nu comunică”. Așadar cauza cea mai frecventă care generează conflictul este lipsa de comunicare sau comunicarea deficitară.

Atunci când suntem implicați într-un conflict nu ascultăm să înțelegem, ci ascultăm doar ca să răspundem. Aici intervine rolul esențial al mediatorului în restabilirea comunicării și implicit relației dintre părți. Mediatorul comunică pentru a construi o relație cu ceilalți, pentru a reconstrui relația dintre părți, cuvintele fiind mijloace de exprimare și de rezolvare a tensiunilor. Extrage un maximum de informații de la fiecare parte. O atenție deosebită este dată conținutului mesajului pentru a se aprofunda semnificațiile lui. În momentul declanșării stării conflictuale, părțile se situează pe poziții diferite, uitând interesele și nevoile lor esențiale. Clarificarea acestor interese și nevoi intră în sarcina mediatorului și ajută la generarea de opțiuni și soluții utile în restabilirea comunicării.

¹² Zecheru, N., *„Medierea unor conflicte de natură penală: alternativă pentru modernizarea sistemului judiciar”*, București, Editura Ministerului Afacerilor Interne, 2013.

¹³ Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator, art. 1 alin. (1).

¹⁴ Strasser, Freddie; Randolph, Paul, *Medierea- O perspectivă psihologică asupra soluționării conflictelor*, fmmm.ro, București, 2012, p.33

¹⁵ Wittenkamp, C., *„Building Bridges Across Cultural Differences. Why Don't I Follow Your Norms”*, Bookboon.com, 2014 p.14

Mediatorul nu este numai un bun comunicator, ci mai presus de toate un bun ascultător. A asculta înseamnă „a auzi” și „a înțelege” luate la un loc. A auzi pur și simplu este un proces fiziologic. Ascultarea activă înseamnă a fi empatici. Mediatorul arată empatie față de părți, păstrându-și în același timp imparțialitatea și neutralitatea. Empatia privește mecanisme psihologice inconștiente prin care o persoană își modelează intuitiv conduita, pentru a se identifica emoțional cu partenerul de dialog. Empatia poate ajuta și completa comunicarea verbală. Pentru a comunica înțelegător, prietenos, amabil, tolerant și calm trebuie să ne punem în locul părților. Mediatorul ascultă sentimentele părților, încercând să înțeleagă starea sufletească și atitudinea lor, fără a se identifica cu aceste stări.

Cultura modernă s-a specializat în disocieri, discriminări, departajări, frontiere științifice, artistice, morale, politice etc., pe când cultura actuală, numită adesea postmodernă, tinde să anuleze aceste autonomii și cultivă cu fervoare amalgamul și confuzia. În acest amalgam și în indusa stare de confuzie se poate crea armonie și ordine prin cultivarea unei comunicări empatice și a unei atitudini deschise, prin reînvișarea valorilor etice și morale prezente în fiecare cultură.

Concluzii

Medierea reprezintă o schimbare fundamentală la nivel de cultură și mentalitate, precum și un progres major al civilizației în timpurile pe care le traversăm. Epoca noastră va fi epoca medierii, negocierii și a deciziei mutual acceptate. Medierea este un instrument ce poate crește calitatea relațiilor interumane, calitatea vieții prin îmbunătățirea comunicării și dezvoltarea abilității de rezolvare a problemelor, ne ajută să conștientizăm că suntem diferiți și să avem compasiune unii față de alții, să identificăm nevoile noastre mai ușor și să fim mai atenți la nevoile celor din jurul nostru. Medierea ne face să fim umani.

Medierea este un instrument esențial în societatea contemporană, ajutând la reducerea prăpastiei dintre oameni, creată prin comunicarea electronică tot mai accentuată. Tehnologia ne unește și în același timp ne separă, afectând interacțiunea dintre indivizi prin depersonalizarea comunicării, fiind uneori o sursă în generarea conflictelor. Comunicarea are de suferit în mediul electronic datorită pierderii informației și emoțiilor survenite prin limbajul nonverbal, care este de fapt baza în crearea relațiilor interumane și lasă loc de interpretare a mesajelor de către receptor, ducând la neînțelegeri.

Concluzia acestei analize este că statele nu mai guvernează lumea la acest sfârșit de mileniu. Granițele statale nu mai îndeplinesc funcția de blocuri de separație, ci tind să devină poduri de legătură, puncte de contact, de trecere spre ceilalți. Gardurile de apărare nu înseamnă neapărat că vei avea vecini mai buni. Gardurile și zidurile puternice, care ne separă unii de alții sunt doar mai ușor de controlat. Agenții de mediere pot îndepărta aceste ziduri, cărămidă cu cărămidă și să le transforme în poduri de legătură între diferențele culturale. Omul nu este măsura tuturor lucrurilor, ci ele sunt determinate de calitatea relațiilor lui.

BIBLIOGRAPHY

Aristotel, “*The Complete Works of Aristotle*”, edition by J. Barnes, vol. 2, Princeton, Princeton University Press, 1984

Biriș, I., “*Filosofia și logica științelor sociale*”, Editura Academiei Române, București, 2014

Brăilean, T., “*Criza pământului plat*”, Editura Junimea, Iași, 2009

Gutmann, A., “*Multiculturalism. Examining the Politics of Recognition*”, Princeton University Press, Princeton, 1994

Huntington, S. P., “*The Clash of civilizations?*”, in “*Foreign Affairs*”, summer, 1993, vol. 72, nr.3

Levi-Strauss, C., “*Antropologia structurală*”, București, Editura Politică, 1978

Malița, M., “*Zece mii de culturi, o singură civilizație*”, București, Editura Nemira, 1998

Newman, D., “*The lines that continue to separate us: Borders in our “borderless” world*”, article in *Progress in Human Geography*, April 2006, retrived from <https://www.researchgate.net/publication/258174970>

Ramonet, I., “*Geopolitica haosului*”, București, Editura Doina, 1998

Sorgner, S., “*Community, Multiculturalism, and the Good*” in “*Inte Integration and Tradition*”, Institute for Philosophy and Social Theory, Beograd, 2003

Strasser, Freddie; Randolph, Paul, *Medierea- O perspectivă psihologică asupra soluționării conflictelor*, fmmm.ro, București, 2012

Toynbee, A. J., “*Studiu asupra istoriei*”, (sinteză a volumelor I-IV de D.C. Sommervell), București, Editura Humanitas, 1997

Wittenkamp, C., “*Building Bridges Across Cultural Differences. Why Don't I Follow Your Norms*”, Bookboon.com, 2014

Zecheru, N., “*Medierea unor conflicte de natură penală: alternativă pentru modernizarea sistemului judiciar*”, București, Editura Ministerului Afacerilor Interne, 2013

Alte surse:

Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator, art. 1 alin. (1)